

Jacob Arcadelt

Jean L'Héritier

Cappella Gabrieli

Dirigent

Maarten Michielsen

Arcadelt en L'Héritier

25 november 20.15 uur
Oud-Katholieke Kerk
Den Haag

26 november 15.00 uur
Eendrachtscapel
Rotterdam

Cappella Gabrieli

Sopranen

Hilda Foncke
Hannelore Götz
Marion Koornneef
Hanneke Pot
Wilma Stolk

Alten

Marianne van den Beukel
Leo-Hans Koornneef
Uzonka Sólyom
Mieke Vissers
Lianne Vreugdenhil

Tenoren

Cees Meijer
Henk van Niekerk
Ben Terstegge
Kees de With

Bassen

Bert Arends
Ed Catijn
Joachim Fuchs
Peter Hilton
Ingo Homberger
Maarten Kuyt
Koen van Lee

Dirigent

Maarten Michielsen

Programma

Jacob Arcadelt (c. 1507 – 1568)

Missa Ave Regina Caelorum
Introïtus: Ad te levavi
Kyrie
Gloria
Alleluia: Ostende nobis
Sanctus
Benedictus
Agnus Dei
Communio: Dominus dabit

Jean L'Héritier (c. 1480 – 1551)

Surrexit Pastor Bonus à 6

Jean L'Héritier

Alma redemptoris mater à 5

Jean L'Héritier

Locutus est Dominus ad Moysen à 9

De componisten

Jacob Arcadelt (c. 1507 – 1568)

Van Arcadelt wordt verondersteld dat hij in Vlaanderen geboren is, omdat hij bij zijn benoeming aan de Cappella Giulia (het koor van de Sint-Pietersbasiliek in Rome) in 1539 aangeduid wordt als Jacobus Flandrus. Dat hij in zijn jonge jaren behoorde tot de groep rond de Franse componist Philippe Verdelot blijkt uit verschillende gedrukte bronnen waarin werken van beide componisten voorkomen. Via posten in Florence en Venetië komt hij uiteindelijk in Rome terecht, om tenslotte te eindigen in Rheims.

Het is vrijwel zeker dat Arcadelt een leerling van Josquin des Prez was. Diens compositietechnieken, vermengd met de latere invloeden van het Italiaanse madrigaal, vormen het opvallendste aspect van de compositiestijl van Arcadelt. Arcadelts eerste madrigalenboek, gepubliceerd minder dan een eeuw na de vroegste voorbeelden van deze muziekvorm, was de meest gedrukte verzameling madrigalen van de gehele Renaissance. Latere componisten beschouwden Arcadelts stijl als het ideaal. Zijn eerste madrigalenboek werd vaak gebruikt als lesmateriaal.

Jean L'Héritier (c. 1480 – 1551)

Jean L'Héritier was één van de opvallendste leden van een groep componisten van de generatie direct na Josquin. Hij werd geboren in Noord-Frankrijk, in de regio nu bekend als Pas de Calais. Hij was waarschijnlijk een leerling van de Franse componist Jean Mouton. In het begin van de zestiende eeuw vinden we L'Héritier aan het Franse koninklijk hof. In 1521 werd hij benoemd tot kapelaan en kapelmeester in de kerk van St. Louis des Français in Rome. Hoewel dit niet een bijzonder prestigieuze muzikale post was, was de muziek van L'Héritier duidelijk populair in Rome, aangezien zijn werken verschijnen in verscheidene manuscripten van Romeinse herkomst. Rond 1530 verhuisde hij terug naar Frankrijk als kapelmeester van de pauselijke gezant in Avignon, de kardinaal van Clermont.

De muziek van L'Héritier stond hoog aangeschreven in de zestiende eeuw, zo blijkt uit de hoeveelheid en de geografische verspreiding van de bronnen waarin zijn muziek is gevonden. Veel van zijn werk werd gepubliceerd door drukkers in Parijs, Lyon, Rome, Ferrara en Venetië, evenals in Neurenberg, Leuven en Sevilla. Palestrina baseerde twee van zijn missen op motetten van L'Héritier, en het is duidelijk dat L'Héritier belangrijk was in het ontwikkelen van Josquins stijl van herhaalde imitatie en de verspreiding van deze stijl in Italië.

Jacob Arcadelt

Missa Ave Regina Coelorum

Introïtus

Ad te levavi animam meam,
Deus meus, in te confido,
non erubescam.
Neque irrideant me inimici mei,
etenim universi qui te exspectant
non confundentur.
Vias tuas, Domine, demonstra mihi:
et semitas tuas edoce me.

Gezang voor de eerste zondag van de Advent

Tot U heb ik mijn ziel opgeheven;
mijn God, op U vertrouw ik,
ik zal niet beschaamd worden.
Laten mijn vijanden mij niet bespotten,
want al wie U verwacht,
zal niet in verwarring raken.
Wijs mij, Heer Uw wegen
en leer mij Uw paden kennen.

Kyrie

Kyrie eleison,
Christe eleison,
Kyrie eleison.

Heer, ontferm u over ons,
Christus, ontferm u over ons,
Heer, ontferm u over ons.

Gloria

Gloria in excelsis Deo
Et in terra pax
hominibus bonæ voluntatis.
Laudamus te
Benedicimus te
Gratias agimus tibi
propter magnam gloriam tuam.
Domine Deus, Rex cælestis,
Deus Pater omnipotens,
Domine, Fili unigenite, Jesu Christe,
Domine Deus, Agnus Dei, Filius Patris
Qui tollis peccata mundi,
miserere nobis.
Qui tollis peccata mundi,
suscipe deprecationem nostram.
Qui sedes ad dexteram Patris,
miserere nobis.
Quoniam tu solus sanctus,
Tu solus Dominus,
Tu solus Altissimus, Jesu Christe,
Cum sancto Spiritu
in gloria Dei Patris.
Amen.

Eer aan God in den hoge
en vrede op aarde
aan de mensen van goede wil.
Wij loven U,
Wij prijzen en aanbidden U,
Wij verheerlijken U en zeggen U dank
voor Uw grote heerlijkheid.
Heer God, Hemelse Koning,
God, Almachtige Vader,
Heer, eniggeboren Zoon, Jezus Christus,
Heer God, Lam Gods, Zoon van de Vader,
Gij die wegneemt de zonden der wereld,
ontferm U over ons.
Gij die wegneemt de zonden der wereld,
aanvaard ons gebed.
Gij die zit aan de rechterhand van de Vader,
ontferm U over ons.
Want Gij alleen zijt heilig,
Gij alleen de Heer,
Gij alleen de Allerhoogste, Jezus Christus,
met de Heilige Geest
in de heerlijkheid van God de Vader.
Amen.

Alleluia

Alleluia. Ostende nobis Domine misericordiam tuam:
et salutare tuum da nobis.

Alleluja. Verleen ons, Heer uw barmhartigheid
en schenk ons uw heil.

Gezang voor de eerste zondag van de Advent

Sanctus en Benedictus

Sanctus, Sanctus, Sanctus,
Dominus Deus Sabaoth.
Pleni sunt coeli et terra gloria tua.
Hosanna in excelsis.
Benedictus qui venit in nomine Domini.
Hosanna in excelsis.

Heilig, heilig, heilig,
de Heer, de God der hemelse machten.
Vol zijn hemel en aarde van Uw heerlijkheid.
Hosanna in de hoge.
Gezegend Hij, die komt in de naam van de Heer.
Hosanna in de Hoge.

Agnus Dei

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
miserere nobis.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
miserere nobis.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
dona nobis pacem.

Lam Gods, dat wegneemt de zonden der wereld,
ontferm U over ons.
Lam Gods, dat wegneemt de zonden der wereld,
ontferm U over ons.
Lam Gods, dat wegneemt de zonden der wereld,
geef ons vrede.

Communio

Dominus dabit benignitatem;
et terra nostra dabit fructum suum.

De Heer zal zijn goedgunstigheid schenken;
en de aarde zal zijn vruchten geven.

Gezang voor de eerste zondag van de Advent

— Een korte adempauze voor het koor. U kunt rustig
blijven zitten. —

Jean L'Héritier

Surrexit pastor bonus à 6

Surrexit pastor bonus,
qui animam suam posuit pro ovibus suis,
et pro grege suo
mori dignatus est
– alleluia –
et enim Pascha nostrum
immolatus est Christus.
Alleluia.

*Tekst: afkomstig uit een responsorie van Paaszondag
(1e Paasdag)*

Alma Redemptoris Mater à 5

Alma Redemptoris Mater,
quae pervia caeli porta manes,
et stella maris,
succurre cadenti, surgere qui curat, populo.

Tu quae genuisti, natura mirante,
tuum sanctum Genitorem,
Virgo prius ac posterius,
Gabrielis ab ore sumens illud Ave,
peccatorum miserere.

Tekst: een Mariahymne

Locutus est Dominus ad Moysen à 9

Locutus est Dominus ad Moysen, dicens :
descende in Aegyptum, e dic Pharaoni,
ut dimittat populum meum.
Clamor filiorum Israel
coram meam.

Tekst: gregoriaans gezang naar Leviticus 4 (en verder)

Hij is verrezen, de Goede Herder
die zijn leven gegeven heeft voor zijn schapen
en die voor zijn kudde
zich verwaardigd heeft te sterven,
– alleluja –
en die waarlijk, als ons Paaslam,
Christus, is geofferd.
Alleluja.

Lieve moeder van de Verlosser,
die de toegankelijke deur van de hemel blijft
en de sterre der zee,
help het gevallen volk, dat probeert op te staan.

Jij die tot verwondering van de natuur
je heilige Schepper hebt gebaard;
tevoren maagd en ook daarna;
jij die uit de mond van Gabriël het Ave vernam, ontferm
je over ons zondaars.

De Heer sprak tot Mozes zeggende:
keer terug naar Egypte en zeg de Farao,
dat hij mijn volk laat gaan.
De noodkreet van de kinderen van Israël
is tot mij gekomen.

Dirigent: Maarten Michielsen

Maarten Michielsen (1957) studeerde schoolmuziek en koordirectie aan de conservatoria van Tilburg en Den Haag en dirigeerde onder meer *Lingua Musica*, het Leidse Arnold Schönberg-ensemble en het Toonkunstkoor Dordrecht. Ook was hij artistiek leider van Cappella Palestrina, een ensemble van professionele zangers. Cappella Palestrina bracht twee cd's uit.

In 1986 richtte Michielsen het Koorproject Rotterdam op: per project stelde hij een kamerkoor samen van gevorderde amateurzangers. Van vier projecten zijn cd's verschenen, met werk van onder meer Palestrina, Purcell, Hendrik Andriessen en de familie Bach.

In 1999 stapten Michielsen en een groep koorleden af van de projectmatige opzet en begonnen Cappella Gabrieli.

Over Cappella Gabrieli

In 1986 werd de Stichting Koorprojecten Rotterdam (SKPR) opgericht. Het idee om koormuziek in een paar maanden in te studeren en uit te voeren met een groep zangers die steeds opnieuw werd samengesteld, was toen nog niet wijdverbreid; het Rotterdamse projectkoor was een van de eerste in Nederland. De Rotterdamse koorprojecten leverden vier cd's op, met onder meer muziek van Palestrina, Purcell (*Dido and Aeneas*) en de familie Bach. De koorprojecten vierden hun tienjarig bestaan met een mis en de *Mariavespers* van Monteverdi en met *Jephte van Carissimi*.

Maarten Michielsen nodigde regelmatig specialisten uit die zijn koor verder konden brengen. Marius van Altena, Uwe Gronostay, Andrew Parrott, David Wulstan, Frans Moonen, Harry van der Kamp en Jan Bogaarts werkten niet alleen met veel kennis van zaken, maar ook met groot enthousiasme met het koor.

Na dertien jaar groeide bij de kern van het koor de behoefte om op regelmatige basis te werken aan een gemeenschappelijke klank en een veeleisend repertoire. Om die reden is Cappella Gabrieli opgezet: een wekelijks repeterend koor met ervaren zangers dat wordt uitgebreid als de muziek erom vraagt. In 2000 gaf het koor zijn eerste concert onder de nieuwe naam. Daarna volgden programma's met veel polyfone muziek uit Renaissance en Barok, maar ook met twintigste-eeuwse stukken. Cappella Gabrieli zong onder meer werk van Palestrina (*Canticum Canticorum*), Heinrich Schütz (*Musikalische Exequien*), Johann Sebastian Bach (*Hohe Messe*, vierde Lutherse mis, *Magnificat*), cantates (Buxtehude, Bach, Telemann), Gesualdo en Lassus (*Lagrime di San Pietro*), maar ook ouder (*Machaut*) en modern werk (*Distler*, *Britten*, *Schönberg*, *Hindemith*, *Stravinsky*).

In 2005 werden oude en nieuwe muziek zelfs versmolten toen Cappella Gabrieli bij het Internationaal Korenfestival Arnhem de voltooides *Cantiones Sacrae* van Don Carlo Gesualdo da Venosa in première bracht. Van de

motetten, gedrukt in 1603, zijn twee partijboeken verloren gegaan: de tweede sopraan en de bas. In opdracht van Cappella Gabrieli completeerden drie Nederlandse componisten de ontbrekende stemmen: Henri Broeren, Theo Verbey en Joop Voorn.

Sindsdien componeerde Joop Voorn diverse werken speciaal voor Cappella Gabrieli, die het koor altijd met groot genoegen ten gehore brengt. Zo schreef hij bijvoorbeeld het wereldlijke requiem *Schweigsamer Tod*, een lange muzikale overdenking van de dood op schitterende Duitse poëzie (Rilke, Hölderlin, Heine, Hesse...). Vorig jaar nog bracht Cappella Gabrieli drie prachtige Petrarca-madrigalen van hem in première.

In mei van dit jaar heeft Cappella Gabrieli zijn 30ste seizoen gevierd met de *Mariavespers* van Monteverdi. Vandaag brengen we u muziek van twee componisten waarvan wij nog niet eerder werk uitvoerden: Jean L'Héritier en Jacob Arcadelt. Hun werk is gerelateerd aan dat van de meestercomponist Josquin.

Volg Cappella Gabrieli (liefst digitaal)

Wilt u op de hoogte blijven van de activiteiten van Cappella Gabrieli? Meld dat dan even bij het tafeltje aan de ingang. U krijgt dan informatie over concerten, per e-mail of (liever niet) per post.

Wilt u onze informatie voortaan liever digitaal ontvangen in plaats van op de deurmat - graag! Stuur een e-mail naar info@cappellagabrieli.nl en vermeld daarin uw huisadres, zodat wij weten welk huisadres wij uit onze lijst kunnen verwijderen. Dat scheelt postzegels, papier en drukkosten!

Ook op onze website, Facebook (Cappella Gabrieli), Twitter (@CappellaG) en SoundCloud zijn we goed te volgen.

Meezingen?

Cappella Gabrieli heeft altijd belangstelling voor geïnteresseerde zangers in alle stemgroepen. Het koor repeteert op zondagavond in Rotterdam-centrum, vlak bij station Blaak. Bent u geïnteresseerd of kent u iemand die dat is? Maak een afspraak voor een auditie met Maarten Michielsen, telefoonnummer 06-14487661.

Orgeltje huren?

Cappella Gabrieli is de trotse bezitter van een kistorgeltje met unieke kwaliteiten. Het instrument is door orgelbouwer Henk Klop in Garderen speciaal ontworpen en gebouwd voor Renaissance- en Barokmuziek. Het is te huur. Neem daarvoor contact op met Maarten Michielsen (06-14487661).

Vertalingen

Teksten vertaald uit het Latijn door Anton Hendriks en Ben Terstegge; redactie Hanneke Pot.

Tekst en opmaak programmaboekje

Maarten Michielsen, Koen van Lee en Wilma Stolk

Onze volgende concerten:

Thomas Tallis

In april 2018 zullen wij muziek van Thomas Tallis ten gehore brengen, waaronder het 40-stemmige motet 'Spem in Alium'. Benieuwd hoe wij dat gaan doen met 21 zangers en 1 dirigent? Kom dan luisteren op:

vrijdag 13 april 2018, 20.15 uur
Utrecht

zondag 15 april 2018, 15.00 uur
Rotterdam

www.cappellagabrieli.nl; info@cappellagabrieli.nl

